

Επαγγελματική ικανοποίηση των νοσηλευτών στην Κύπρο και την Ευρώπη

Job satisfaction among nurses in Cyprus and in Europe

Author: Ανδρέας Χαραλάμπους

BSc Nursing Science MSc Nursing Science (Developing Nursing Services) PhD Nursing Science (Candidate)

Περίληψη

Σκοπός: Σκοπός του άρθρου αυτού είναι η διερεύνηση της επαγγελματικής ικανοποίησης των νοσηλευτών που εργάζονται στην Κύπρο (δημόσιο τομέα) σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εξαιρούνται οι υπόλοιπες νεοεισαχθείσες χώρες).

Υλικό: Η μελέτη που χρησιμοποιήθηκε για τα κυπριακά δεδομένα για να διεξαχθεί η συγκριτική ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε από τον Χαραλάμπους (2004) το 2003. Τα δεδομένα για τα Ευρωπαϊκά κράτη προέρχονται από βάσεις δεδομένων όπως το European Community Household Panel (ECHP), το European Community Labour Force Survey (LFS) και το Eurostat Quartely Force Data (QLFD) series και το έγγραφο Employment in Europe (2001).

Αποτελέσματα: Ενώ το 45% του νοσηλευτικού προσωπικού στην Κύπρο παρουσιάζεται ικανοποιημένο ή πολύ ικανοποιημένο με την εργασία του, το 55% παρουσιάζεται αντίστοιχα δυσαρεστημένο ή πολύ δυσαρεστημένο. Τα αντίστοιχα ποσοστά για την Ευρωπαϊκή Ένωση ανέρχονται σε 80% για τους ικανοποιημένους ή πολύ ικανοποιημένους ενώ το 20% παρουσιάζονται δυσαρεστημένοι ή πολύ δυσαρεστημένοι. Στην Κύπρο τα υψηλότερα ποσοστά δυσαρέσκειας ανάμεσα στο προσωπικό συγκεντρώνονται στην αντιμετώπιση τους από το νοσοκομείο (50%) και στις ευκαιρίες για επαγγελματική και προσωπική ανέλιξη που τους παρέχονται (47%). Στην Ευρωπαϊκή Ένωση τα υψηλότερα ποσοστά ικανοποίησης συγκεντρώνουν το περιεχόμενο της εργασίας, το ωράριο και τις εργασιακές συνθήκες ενώ η επαγγελματική ασφάλεια, το μισθολόγιο και το πρόγραμμα εργασίας συγκεντρώνουν τα υψηλότερα ποσοστά δυσαρέσκειας ανάμεσα στο προσωπικό.

Συμπεράσματα: Η επαγγελματική ικανοποίηση ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Κύπρο παρουσιάζει θεμελιώδεις διαφορές αλλά και αρκετά κοινά στοιχεία. Πιθανόν οι διαφορές αυτές προκύπτουν εξαιτίας των διαφορετικών αλλά και πιθανότατα ευνοϊκότερων συνθηκών εργασίας που απολαμβάνει το νοσηλευτικό προσωπικό στις Ευρωπαϊκές χώρες σε σχέση με αυτές που επικρατούν στη Κύπρο.

Λέξεις Κλειδιά: Επαγγελματική ικανοποίηση, Ευρωπαϊκή Ένωση, νοσηλευτικό προσωπικό, παράγοντες ικανοποίησης.

Abstract

Aim: The aim of this article was to explore the degree of satisfaction among nursing staff in Cyprus in relation to other countries of the European Union (excluding the rest accession countries).

Material: The information regarding the Cyprus content was retrieved from the study performed by Charalambous (2004) in 2003. The European Data were retrieved from databases such as the European Community Household Panel (ECHP), the European Community Labour Force Survey (LFS), the Eurostat Quartely Force Data (QLFD) series and the paper Employment in Europe (2001).

Results: In Cyprus, 45% of the staff appears either satisfied or very satisfied with their job while the remaining 55% appear dissatisfied or very dissatisfied from their job. In the European Union these percentages are different with the satisfied or very satisfied nurses reaching the 80% while dissatisfied or very dissatisfied nurses represent the remaining 20%. The highest levels of discontent in Cyprus are found with respect to the way the hospital treats nurses (50%) and for their advancement opportunities (47%). In Europe, there is higher than average satisfaction with the work content, the working time and the working conditions. Higher than average discontent is found for job security, working hours and earnings.

Conclusions: Job satisfaction in the European Union and in Cyprus presents many essential differences, however, common issues are shared between the two. Perhaps, these differences derive from the different working conditions (and possibly better) that the nursing staffs enjoy in the various European countries in relation with Cyprus.

Key words: job satisfaction, European Union, nursing staff, factors of satisfaction.

Εισαγωγή

Με την πρόσφατη ένταξη δέκα νέων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ανάμεσα στις οποίες και η Κύπρος, δημιουργείται το εύλογο ερώτημα σε ποιο βαθμό ανέρχεται η επαγγελματική ικανοποίηση του νοσηλευτικού προσωπικού στο νησί σε σχέση με τους άλλους Ευρωπαίους εταίρους (εξαιρουμένων των νεοεισαχθείσων χωρών).

Είναι γεγονός ότι στην Κύπρο επικρατούν διαφορετικές συνθήκες εργασίας όσον αφορά το νοσηλευτικό επάγγελμα σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση (Χαραλάμπους, 2004). Οι διαφορές αυτές είναι θετικές σε ορισμένα σημεία αλλά και αρνητικές σε άλλα. Αυτό που είναι σίγουρο σε κάθε περίπτωση είναι η ιδιομορφία που παρουσιάζει η κυπριακή πραγματικότητα.

Σκοπός του άρθρου αυτού δεν είναι να μελετήσει τις διαφορές και ομοιότητες που παρουσιάζονται ανάμεσα στις διάφορες Ευρωπαϊκές χώρες και της Κύπρου στα νοσηλευτικά θέματα. Το άρθρο επικεντρώνεται απλά στην παράθεση κάποιων σημαντικών στοιχείων που έχουν προκύψει μέσα από τις διάφορες έρευνες που έχουν γίνει σε Κύπρο και Ευρωπαϊκή Ένωση. Η συγκριτική τους ανάλυση εμποδίζεται εξάλλου και από την χρήση διαφορετικών εργαλείων μέτρησης.

Αυτό το διάστημα που προκύπτει είναι ότι οι διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στην Κύπρο και τους ευρωπαίους εταίρους μας θα υπάρχουν ακόμα και μετά τις μεταρρυθμίσεις που θα γίνουν στο πλαίσιο

μίας συνεχούς εναρμόνισης με το κοινοτικό κεκτημένο. Το γεγονός αυτό εντοπίζεται στην κουλτούρα μας σαν λαός όπου καμία διαδικασία εναρμόνισης δεν μπορεί να διαγράψει ή έστω να αλλοιώσει μια ιστορία και παράδοση 9000 χρόνων.

Η επαγγελματική ικανοποίηση στην νοσηλευτική είναι ένας ευρύς όρος που καλύπτει ένα μεγάλο φάσμα εννοιών όπως είναι η βαθιά αγάπη του νοσηλευτή για το επαγγελματικό μέρος της εργασίας του ή πιο γενικά η θετική συναισθηματική του ανταπόκριση στην εργασία που επιτελεί (Parahoo & Barr, 1994:1047). Η Ευρωπαϊκή απόδοση του ορισμού της επαγγελματικής ικανοποίησης συνίσταται: σε μια σχετική ιδέα που σχετίζεται με την σχέση του εργαζόμενου με την εργασία του και η οποία λαμβάνει υπόψη τα αντικειμενικά χαρακτηριστικά που αφορούν την εργασία από την μια και τον συνδυασμό των χαρακτηριστικών του εργαζόμενου και των απαιτήσεων της εργασίας από την άλλη.

Η επαγγελματική ικανοποίηση στη νοσηλευτική είναι ένα σύνθετο θέμα που επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες (Χαραλάμπους, 2004). Η βιβλιογραφική ανασκόπηση κατέδειξε ότι οι πιο βασικοί λόγοι που επηρεάζουν την επαγγελματική ικανοποίηση είναι οι ίδιοι στους οποίους εστιάζεται και η μεγαλύτερη δυσαρέσκεια ή ευχαρίστηση του νοσηλευτικού κόσμου. Η επαγγελματική ικανοποίηση επηρεάζεται από τις μισθολογικές αμοιβές του υπαλλήλου ενώ αποτελεί και ένα μέσο για την ικανοποίηση των βασικών του αναγκών

(Woodward και άλλοι, 1999). Οι μισθολογικές απολαβές θεωρούνται από τους νοσηλευτές ένας καθοριστικός παράγοντας για την αναγνώριση του έργου που επιτελούν (Kruieger και άλλοι, 2002). Εξίσου σημαντικές θεωρούνται οι συνθήκες εργασίας και ο υπερβολικός φόρτος εργασίας που επηρεάζουν σύμφωνα με τους Lancero & Gerber (1995) την επαγγελματική ικανοποίηση.

Η σημασία της επαγγελματικής ικανοποίησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση τονίζεται από την δεσπόζουσα θέση που κατέχει στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Μοντέλο (Employment in Europe, 2001) ενώ αποτελεί και το κλειδί για προαγωγή της εργασίας σε ένα ανταγωνιστικό και αποδοτικό περιβάλλον (Totterdill, 2002). Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο που υποδηλώνει την σημασία της επαγγελματικής ικανοποίησης για την Ευρώπη είναι το γεγονός ότι βρίσκεται κάτω από συνεχή παρακολούθηση μέσω ερευνών που είτε πραγματοποιούνται από την Eurostat είτε από τις χώρες - μέλη κάτω από ευρωπαϊκές οδηγίες.

Σύμφωνα με τις εργασίες Employment and Social policies (2001) και Employment in Europe (2001) η εστίαση στην επαγγελματική ικανοποίηση από την Ευρωπαϊκή Κοινωνική πολιτική γίνεται με σκοπό να δοθεί έμφαση στις εξελίξεις που αναφέρθηκαν πιο πάνω και για να διασφαλιστεί μια δυναμική και αποδοτική αντίδραση από τα εργασιακά καθεστώτα που υφίστανται στις διάφορες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σκοπός

Σκοπός του άρθρου αυτού είναι η διερεύνηση της επαγγελματικής ικανοποίησης των νοσηλευτών που εργάζονται στην Κύπρο (δημόσιο τομέα) σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Υλικό και βάσεις δεδομένων

Η συγκριτική ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με βάση την μελέτη που πραγματοποιήθηκε από τον Χαραλάμπους (2004) το 2003. Για την εκτέλεση

του έργου λήφθηκε γραπτή άδεια από τις διοικήσεις των νοσοκομείων. Η άδεια παραχωρήθηκε αφού ικανοποιήθηκαν οι απαραίτητες δεοντολογικές προϋποθέσεις. Στο ερευνητικό αυτό έργο (survey) χρησιμοποιήθηκε το εργαλείο μέτρησης (ερωτηματολόγιο) της επαγγελματικής ικανοποίησης των Kruieger et al (2002), το οποίο έχει ήδη μεταφραστεί και σταθμιστεί. Η μελέτη αυτή επιλέχθηκε εξαιτίας του γεγονότος ότι κάλυψε όλες τις βαθμίδες των νοσηλευτών στο νησί, ήταν η πιο πρόσφατη στα κυπριακά νοσηλευτικά δεδομένα αλλά και η πιο λεπτομερής που υπήρχε γύρω από το θέμα της επαγγελματικής ικανοποίησης στον κλινικό χώρο αφού αξιολογήθηκαν παράμετροι όπως τα χαρακτηριστικά της εργασίας, οι εργασιακές συνθήκες αλλά και άλλους εξωγενείς παράγοντες. Τα δεδομένα για τα Ευρωπαϊκά κράτη προέρχονται από βάσεις δεδομένων όπως το European Community Household Panel (ECHP), το European Community Labour Force Survey (LFS) και το Eurostat Quartely Force Data (QLFD) series και το έγγραφο Employment in Europe (2001). Το ECHP και το LFS είναι ανασκοπήσεις (surveys) που πραγματοποιούνται μια φορά το χρόνο στην Ευρωπαϊκή Ένωση με την χρήση εναρμονισμένων ερωτηματολογίων. Περισσότερες πληροφορίες δεν παρέχονται για την μεθοδολογία που χρησιμοποιείται για τις έρευνες αυτές, στοιχείο που μπορεί να θεωρηθεί ως περιορισμός για τα αποτελέσματα της μελέτης αυτής. Τα ερωτηματολόγια αυτά προσαρμόζονται από τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες κάθε κράτους - μέλους με τρόπο που να εξυπηρετείται καλύτερα η συγκέντρωση των επιθυμητών αποτελεσμάτων.

Παράθεση στοιχείων

Μελετώντας τα αποτελέσματα των πιο πάνω ερευνητικών έργων προέκυψαν οι ακόλουθοι κοινοί παράγοντες που φαίνεται να σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τα επίπεδα επαγγελματικής ικανοποίησης των μελών του νοσηλευτικού προσωπικού σε Κύπρο και Ευρωπαϊκή Ένωση.

- Ωράριο Εργασίας
- Μισθολογικές αμοιβές

- Συνθήκες εργασίας
- Φόρτος εργασίας και καθηκοντολόγιο
- Επαγγελματική ασφάλεια

Γενικά οι νοσηλευτές στην Κύπρο πιστεύουν ότι ο τρόπος με τον οποίο το νοσοκομείο και γενικά το Υπουργείο Υγείας τους αντιμετωπίζει μπορεί και πρέπει να βελτιωθεί σημαντικά. Αυτό μπορεί να γίνει όταν η διοίκηση καταφέρει να καταρτίσει μια υγιή σχέση με τους νοσηλευτές έτσι ώστε να αποφευχθεί η ανάπτυξη αισθημάτων δυσαρέσκειας. Η συνεισφορά τους σπάνια αναγνωρίζεται από το νοσοκομείο ενώ το καθήκον τίθεται πάνω από την ευημερία του προσωπικού.

Στην Ευρώπη δεν παρουσιάζονται ανάλογα αποτελέσματα, γεγονός που υποδηλώνει πιθανότατα και την απουσία τέτοιων προβλημάτων. Η προσοχή των Ευρωπαίων τείνει να επικεντρώνεται στην επαγγελματική ασφάλεια και τις μισθολογικές ανταμοιβές παρά σε άλλους παράγοντες που φαίνεται να απασχολούν περισσότερο τους Κύπριους Νοσηλευτές.

Στα σχήματα 1 και 2 πραγματοποιείται μια σχηματική απεικόνιση των αποτελεσμάτων ικανοποίησης και δυσαρέσκεια ανάμεσα σε Κύπρο και Ευρωπαϊκή Ένωση.

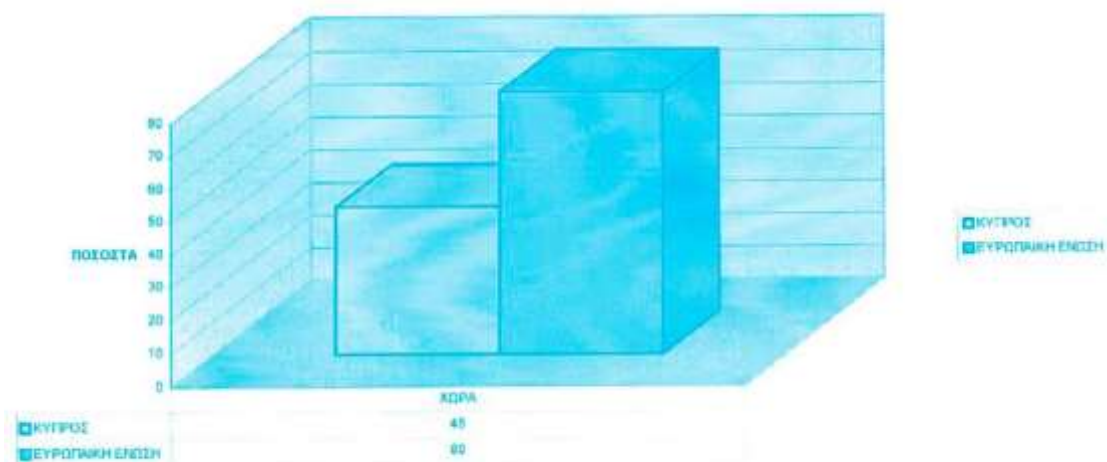
Το χάσμα που χωρίζει τις δυο χώρες ξεπερνά το 30% και στις δύο περιπτώσεις.

Ακολουθεί το σχήμα 3 όπου αναλύεται το ποσοστό ικανοποίησης και δυσαρέσκειας του νοσηλευτικού προσωπικού (Κύπρος) . Οι απαντήσεις του προσωπικού διαχωρίστηκαν σε «πολύ ικανοποιημένοι», «ικανοποιημένοι», «δυσανεστημένοι» και «πολύ δυσανεστημένοι»

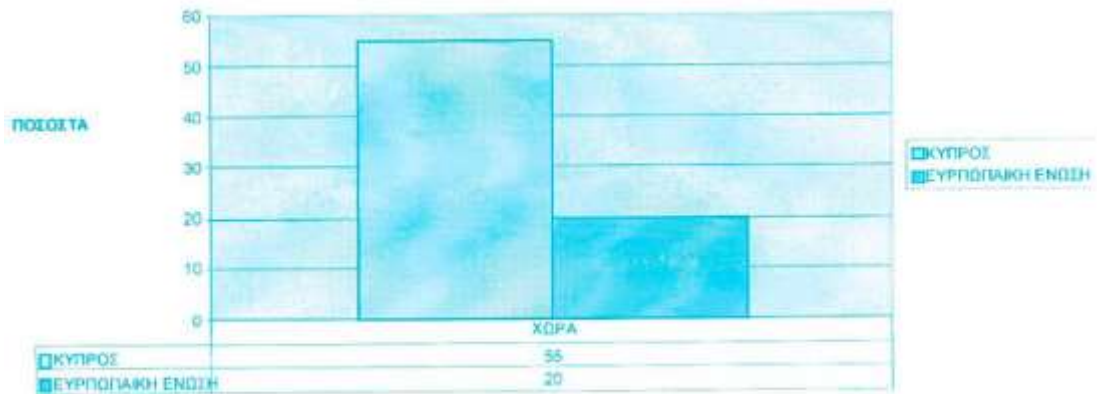
Τα αντίστοιχα ποσοστά ικανοποίησης για την Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν διαχωριστεί με βάση τις ίδιες κατηγορίες «πολύ ικανοποιημένοι», «ικανοποιημένοι», «δυσανεστημένοι» και «πολύ δυσανεστημένοι».

Γενικές διαπιστώσεις που προκύπτουν από την μελέτη των δυο εργασιών περιλαμβάνουν τον βαθμό ικανοποίησης ανάμεσα στα δύο φύλα. Τόσο στα κυπριακά δεδομένα όσο και στα ευρωπαϊκά οι άντρες τείνουν να αναφέρουν ελαφρώς αυξημένα επίπεδα δυσαρέσκειας σε σύγκριση με τις συναδέλφους τους. Τα στοιχεία εκείνα του επαγγέλματος τους που προκαλούν αυτά τα συναισθήματα εντοπίζονται στο ωράριο εργασίας, το περιεχόμενο της εργασίας (καθήκοντα) και τέλος στις συνθήκες εργασίας (Χαραλάμπους, 2004; Employment in Europe, 2001)

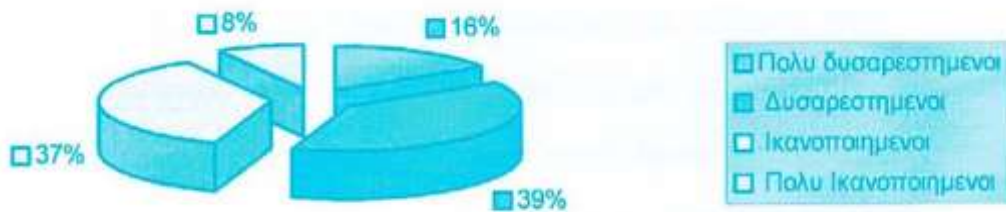
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ ΣΕ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΗ
(Σχεδιάγραμμα 1)

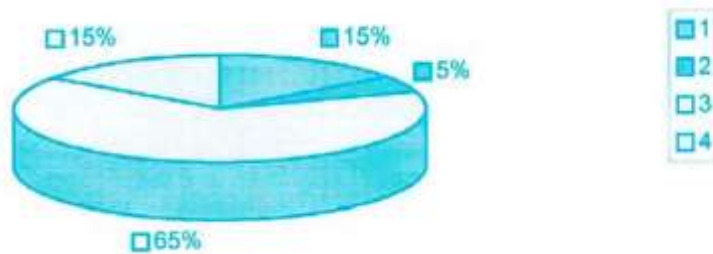
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΔΥΣΑΡΕΣΚΕΙΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ ΣΕ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΗ
(Σχεδιάγραμμα 2)

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ
(Σχήμα 3)

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΩΝ ΠΟΣΟΣΤΩΝ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΔΥΣΑΡΕΣΚΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
(Σχήμα 4)

Ανάμεσα στο προσωπικό με λιγότερη επαγγελματική πείρα (νεαρότερο σε ηλικία) προκύπτει μεγαλύτερη δυσαρέσκεια σε θέματα που αφορούν τις μισθολογικές απολαβές, το περιεχόμενο της εργασίας και την επαγγελματική ασφάλεια. Στην Κύπρο το πρόβλημα με το νεαρό προσωπικό εστιάζεται στην ανασφάλεια που προκαλεί το καθεστώς του εκτάκτου υπαλλήλου το οποίο δεν εξασφαλίζει τον εργαζόμενο αφήνοντας τον εκτεθειμένο σε προβλήματα όπως είναι η ασυνέπεια στις πληρωμές, απουσία ωφελημάτων ανάλογων του μόνιμου προσωπικού (π.χ. άδεια ασθενείας επί πληρωμή).

Η φύση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι ευρωπαίοι διαφέρουν στον τομέα αυτό, αφού είναι κατοχυρωμένοι όσον αφορά την πρόσληψη τους μετά την πάροδο κάποιου συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος. Τους απασχολεί περισσότερο η αδυναμία εξασφαλισμένης εργασίας (μόνιμο προσωπικό) εφόσον είναι αναγκασμένοι να υπόκεινται σε ανανέωση των συμβολαίων τους σε τακτά χρονικά διαστήματα ανάλογα με την χώρα εργασίας.

Όσον αφορά τους μεγαλύτερους σε ηλικία και κατ'επέκταση σε επαγγελματική υπηρεσία νοσηλευτές, αυτοί τείνουν (μέσος όρος) να αναφέρουν υψηλότερα ποσοστά ικανοποίησης σε όλα τα χαρακτηριστικά της εργασίας τους τόσο στην Κύπρο όσο και στις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τέλος διαχωρίζοντας τους νοσηλευτές σε δυο μεγάλες ομάδες, αυτούς με υψηλή μόρφωση (απόφοιτοι ανωτάτων σχολών) και αυτούς με κανονική μόρφωση (απόφοιτοι τριτοβάθμιων σχολών) διαφάνηκαν οι μεγαλύτερες διαφορές στα εκφραζόμενα επίπεδα ικανοποίησης ενώ οι διαφορές αυτές επεκτάθηκαν και στους διάφορους τομείς που συνθέτουν την εργασία τους. Στην Ευρώπη οι υψηλά μορφωμένοι αναφέρουν ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα ικανοποίησης όσον αφορά τις επαγγελματικές τους απολαβές. Στην Κύπρο το σκηνικό είναι σχετικά διαφοροποιημένοι με την ομάδα αυτή των νοσηλευτών να εκφράζει δυσαρέσκεια ιδιαίτερα με τις προοπτικές ανέλιξης, τα καθήκοντα και την αναγνώριση που τυχάνουν. Οι επαγγελματίες

νοσηλευτές με σχετικά χαμηλότερη μόρφωση αναφέρουν τόσο στην Κύπρο όσο και στην Ευρώπη σχετικά υψηλά επίπεδα ικανοποίησης με όλα τα χαρακτηριστικά που συνθέτουν την εργασία τους.

Συζήτηση των αποτελεσμάτων

Αυτό που πρέπει να επισημωθεί εδώ είναι ότι η βαθύτερη ανάλυση των αποτελεσμάτων των δυο ερευνητικών εργασιών είναι παρακινδυνευμένη. Αυτό οφείλεται στις διαφορετικές νομικές και εργασιακές συνθήκες που επικρατούν ανάμεσα στην Κύπρο και στις άλλες χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης.

Η ερευνητική εργασία του Χαραλάμπους (2004) πραγματοποιήθηκε σε μια μεταβατική περίοδο εναρμόνισης στο νησί με αποτέλεσμα πολλά από τα δεδομένα στην νοσηλευτική να βρίσκονται στο στάδιο μεταμόρφωσης. Οι αλλαγές αυτές πιθανόν να οδηγήσουν σε αλλαγές στα επίπεδα ικανοποίησης στις διάφορες ομάδες των νοσηλευτών. Ίσως αν μια μεταγενέστερη ερευνητική εργασία με την πάροδο κάποιων χρόνων, τα συμπεράσματα που θα εξαχθούν θα μπορούσαν με μεγαλύτερη ευκολία να γενικευτούν αλλά και να συγκριθούν με αυτά της Ευρώπης. Επίσης, έχουν χρησιμοποιηθεί διαφορετικά εργαλεία μέτρησης στις έρευνες, γεγονός που δεν επιτρέπει την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων. Επομένως, ο αναγνώστης πρέπει να έχει υπόψη ότι οι συγκρίσεις και τα συμπεράσματα που ακολουθούν γίνονται με κάποιες επιφυλάξεις.

Με την ολοκλήρωση αυτής της εργασίας διαφάνηκε πως παρά το μεγάλο χάσμα που φαίνεται να χωρίζει τα ποσοστά ικανοποίησης και δυσαρέσκεια ανάμεσα σε Κύπρο και Ευρώπη εντούτοις τα κοινά στοιχεία που μοιράζονται οι δυο χώρες είναι πολλά.

Στα κυπριακά νοσηλευτικά δεδομένα κάποιιοι παράγοντες που συνθέτουν την εργασία δημιουργούν αισθήματα ικανοποίησης και άλλοι αισθήματα δυσαρέσκειας. Οι παράγοντες αυτοί διαφέρουν ανάμεσα στα δυο καθεστώτα ενώ για μερικές ομάδες νοσηλευτών παρατηρείται ταύτιση απόψεων (π.χ. νοσηλευτές με μεγάλη πείρα).

Η μελέτη κατέδειξε ότι ένα σημαντικό ποσοστό (55%) των μελών του νοσηλευτικού προσωπικού την Κύπρο παραμένει δυσαρεστημένο από την εργασία του σε σχέση με τους ευρωπαϊούς συναδέλφους τους (80%). Τα αποτελέσματα αυτά δεν έρχονται σαν απροσδόκητη διαπίστωση αφού η διεθνής νοσηλευτική βιβλιογραφία υποστηρίζει ότι ο νοσηλευτικός κόσμος βιώνει κάποιου είδους δυσαρέσκεια από το επάγγελμα.

Από τις δυο εργασίες προκύπτει ότι οι νοσηλευτές υποστηρίζουν ότι η επαγγελματική τους ικανοποίηση πηγάζει από κατεχοχόν εσωτερικούς παράγοντες που αφορούν την εργασία τους ενώ η δυσαρέσκεια τους πηγάζει από κατεχοχόν εξωτερικούς παράγοντες.

Τα επίπεδα του νοσηλευτικού επαγγέλματος στην Κύπρο βρίσκονται σε

αρκετά υψηλό σημείο σε σύγκριση με αυτά των ευρωπαϊών συναδέλφων. Παρόλα αυτά τα περιθώρια βελτίωσης είναι ορατά και αντανακλώνται στα επίπεδα δυσαρέσκειας που συνάτμε σε διάφορα χαρακτηριστικά του επαγγέλματος από διάφορες ομάδες νοσηλευτών.

Η ανάγκη για την λήψη μέτρων είναι επιβεβλημένη τόσο για την αναγέννηση του επαγγέλματος όσο και για τον εναρμονισμό με τις ευρωπαϊκές οδηγίες. Εντούτοις αυτή η διαδικασία είναι αμφίδρομη αφού τα υψηλά ποσοστά ικανοποίησης των κυπρίων νοσηλευτών σε κάποια χαρακτηριστικά της εργασίας τους μπορεί να διδάξει κάποια πράγματα στους ευρωπαϊούς συναδέλφους, όσο και αν αυτό φαντάζει σαν μια ρομαντικά αισιόδοξη δήλωση.

Βιβλιογραφία

Blegen, M.A. Gardner, D.I. & McCloskey, J.I. (1992) Who helps you with your work? *American Journal of Nursing* 1:26-31.

European Commission (2001) *Employment in Europe: Recent trends and Prospects*. Luxembourg: European Communities

European Commission (2001) *Employment and social policies: a framework for investing in quality*. Brussels: European Communities.

Krueger, P, Brazil, K, Lohfeld, L, Edward, G.H, Lewis, D and Tjam, E (2002) Organization specific predictors of job satisfaction: findings from a Canadian multisite quality of work life cross-sectional survey. *BMC Health Services Research* 2. p. 6

Lancero, A.W& Gerber, R.M. (1995) Comparing work satisfaction in two case management models. *Nursing Management* 25 (11), 45-51

Parahoo, K & Barr, O. (1994) Job satisfaction of community nurses working with people with mental handicap. *Journal of Advanced Nursing* 20, p. 1046-1055.

Totterdill, P (2002) *Developing new forms of work organisations: the role of the main actors*. Nottingham: The work institute.

Woodward, C., Shannon, H., Cunningham, C., McIntosh, J., Lendrum, B., Roenbloom, D., Brown, J. (1999) The impact of re-engineering and other cost reduction strategies on the staff of a large teaching hospital: a longitudinal study. *Med Care* 37(6): 556-569.